

SECTORUL AGROALIMENTAR AL REPUBLICII MOLDOVA ÎN ANUL 2020: ÎNTRE SECETĂ ȘI PANDEMIA COVID-19⁹

Alexandru STRATAN

Institutul Național de Cercetări Economice, Chișinău, Republica Moldova

alex_stratan@yahoo.com

Eugenia LUCASENCO

Institutul Național de Cercetări Economice, Chișinău, Republica Moldova

eugenia_lucasenco@yahoo.com

Rezumat. *Agricultura Republicii Moldova, în anul 2020, se confruntă cu două provocări semnificative și anume seceta și pandemia Covid-19. Acestea s-au manifestat prin diminuarea producției globale, compromiterea suprafețelor culturilor de toamnă pentru boabe și masă verde, întreruperea lanțurilor de aprovizionare, etc. Măsurile întreprinse întru redresarea situației au mai mult un caracter temporar, de sprijin, pe viitor fiind necesare o serie de acțiuni axate pe reabilitarea sistemelor de aprovizionare cu apă și crearea unor sisteme de irigare moderne, majorarea Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, precum și susținerea dezvoltării lanțurilor valorice scurte ce ar duce la diminuarea impactului negativ al unor asemenea fenomene nefavorabile.*

Cuvinte-cheie: *agricultura, Republica Moldova, secetă, Covid-19.*

JEL Clasification: *Q1, Q17, N5, O5*

Sectorul agroalimentar al Republicii Moldova este de o importanță majoră atât pentru economia națională, cât și pentru dezvoltarea spațiului rural, bunăstarea populației și asigurarea securității alimentare a țării. Pe fundalul ultimilor 4 ani, când valoarea totală a producției globale agricole a marcat creșteri semnificative înregistrând cifre de peste 30 miliarde lei, anul 2020 pare a fi unul cu consecințe catastrofale pentru agricultura Republicii Moldova ca rezultat a 2 fenomene specifice: seceta accentuată și pandemia Covid-19. În condițiile unei secete acute, este dificil de a estima impactul nemijlocit al pandemiei Covid-19 asupra sectorului agricol, dat fiind faptul că aceste două fenomene au contribuit ”în tandem” la diminuarea semnificativă a rezultatelor pe sector.

Deși, primele rezultate importante în sectorul agricol se raportează în principal la semestrul II al anului, ca urmare a recoltării principalelor produse cu o valoare semnificativă în producția globală, primele 6 luni ale anului 2020 deja dau un semnal de alarmă. Astfel, producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile a însumat 5119,5 mil. lei în prețuri curente, constituind 97,2% în prețuri comparabile față de perioada respectivă a anului precedent. Diminuarea producției globale agricole a fost cauzată, de descreșteri ale producției vegetale cu 26,8%. În același timp, producția animalieră a crescut cu 2,2%.

În sectorul fitotehnic, seceta a avut o contribuție semnificativă la compromiterea suprafețelor culturilor de toamnă pentru boabe și masă verde. Astfel, până la încheierea semănatului culturilor de primăvară, în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) au fost compromise 60,3 mii ha de culturi de toamnă, din care 43,1 mii ha semănături de grâu, 9,1 mii ha – de rapiță și 7,9 mii ha – de orz. Totodată, suprafața culturilor de primăvară, semămate pe suprafețele de culturi de toamnă compromise, constituie 17,2 mii ha (Comunicat BNS, 2020).

În același timp, producția vitelor și păsărilor în ianuarie-iunie 2020, față de perioada similară a anului 2019, a crescut cu 8,2% în gospodăriile de toate categoriile, datorită majorării volumului producției vitelor și păsărilor cu 24,3% în întreprinderile agricole. Producția de lapte și de ouă în gospodăriile de toate categoriile a scăzut, respectiv, cu 10,2% și cu 6,9% în rezultatul diminuării producției atât în întreprinderile agricole (respectiv, cu 4,8% și cu 12,2%), cât și în gospodăriile populației (respectiv cu 10,5% și cu 2,5%). La 1 iulie 2020, față de data similară a

⁹ *Elaborat în cadrul Programului de Stat „Elaborarea instrumentelor economice noi de evaluare și stimulare a competitivității agriculturii Republicii Moldova pentru anii 2020 - 2023” (cifrul - 20.80009.0807.16)”*

anului precedent, a fost înregistrată scăderea efectivului de animale de toate speciile în gospodăriile de toate categoriile, ca rezultat al scăderii acestuia în gospodăriile populației (Comunicat BNS, 2020).

Perspectivile atât pentru sectorul vegetal, cât și pentru cel animalier au proiecții negative, dat fiind faptul că în rezultatul scăderii recoltei culturilor cerealiere, anticipăm o majorare a prețurilor acestor culturi, fapt ce va contribui la reducerea volumelor de furaje, și nemijlocit, diminuarea numărului de capete de animale, precum și creșterea prețurilor pentru produsele de origine animalieră.

Estimările Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului indică asupra faptului, că seceta și ploile cu grindină au afectat circa 200 mii hectare de teren agricol. Majoritatea culturilor au fost compromise în proporție de peste 60%, cauzând un prejudiciu total de 1,2 miliarde lei agricultorilor din țară (Guvernul RM, 2020).

În același timp, industria alimentară a înregistrat o creștere cu 8,4% în perioada ianuarie – iulie 2020, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Această creștere se datorează prelucrării uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale, prelucrării și conservării peștelui, fabricarea produselor de morărit, etc. Practic, această creștere se bazează pe prelucrările stocurilor de materie primă existentă din anul precedent, sau materie primă importată. Fabricarea băuturilor a înregistrat o diminuare cu 7,7% față de perioada similară a anului precedent.

Sectorul HORECA, fiind unul din primele sectoare afectate substanțial de efectele Covid-19 ca rezultat al măsurilor întreprinse de Guvernul Republicii Moldova în combaterea pandemiei, la fel a avut o influență indirectă negativă asupra sectorului agroalimentar. Problemele cauzate pentru HORECA au un impact direct atât asupra businessului antrenat în activitățile acestui sector, prin stagnarea activităților, precum și asupra furnizorilor de materie primă. Companiile din sectorul HORECA s-au confruntat cu dificultăți în menținerea personalului la locul de muncă, necesitatea trecerii rapide la sistemul de livrare sau comerțul on-line, reducerea semnificată a cererii. Pe de altă parte, pentru fermierii furnizori de materie primă pentru acest sector a fost întrerupt lanțul de aprovizionare, provocând, astfel, reduceri ale vânzărilor pe acest segment. Companiile de vinificație de talie mică, în special, au suferit pierderi semnificative, dat fiind faptul că o bună parte din produse erau destinate pentru HORECA și hotele, iar o dată cu sistarea activității acestora, canalul de vânzare a fost întrerupt. În cazul în care, cel puțin teoretic, companiile mari posedă potențial de export și cantitatea necesară de produse pentru a fi încheiate contracte cu rețelele de supermarketuri, micii producători sau producătorii cu specializare îngustă au întâmpinat dificultăți în realizarea producției, dat fiind faptul că majoritatea piețelor în aer liber au fost închise din motive de siguranță, iar sectorul HORECA, după cum a fost menționat anterior, nu mai avea cerere de produse pentru producătorii agricoli.

În același timp, nu ar fi corect de a aborda efectele generate de pandemia Covid-19 doar din punctul de vedere al consecințelor negative. Aceasta a generat, pentru unii producători, idei noi cu privire la comercializarea produselor. Astfel, unii fermieri s-au axat pe vânzările online, punând un accent deosebit pe promovarea produselor pe rețelele de socializare. O altă categorie de producători au conștientizat necesitatea ambalării produselor, pentru ca acestea să poată fi vândute nu doar în cadrul piețelor în aer liber, ci și în supermarketuri. În același timp, pentru unii producători agricoli ar fi binevenite eventuale studii de cercetare a pieței, care vor analiza preferințele consumatorilor pentru un anumit tip de produse sau altele.

În susținerea producătorilor agricoli afectați de calamitățile naturale din anul 2020, a fost publicată Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 176/2020 care prevede condiții mai favorabile de aplicare la Programul de subvenționare a dobânzilor și Programul de rambursare a TVA de către producătorii agricoli afectați de calamitățile naturale. Astfel, mărimea sumei pasibile rambursării TVA cu suma impozitului funciar calculat și declarat a fost majorată, iar condiția de achitare a impozitelor salariale, pentru a beneficia de rambursarea TVA, a fost exclusă. De asemenea, a fost diminuat termenul de rambursare a TVA de către Serviciul Fiscal de Stat și Trezoreria de Stat de la 25 la 15 zile. La fel, legea prevede subvenționarea dobânzilor achitate

indiferent de perioada contractării creditelor. Achitarea subvenției se efectuează pentru dobânzile achitate începând cu 1 mai 2020 și până în luna decembrie 2020 inclusiv. În același timp, a fost instituit moratoriul la controalele fiscale până la 31 decembrie 2020, cu excepția: controlului efectuat în legătură cu restituirea/rambursarea impozitelor, taxelor și altor plăți de la bugetul public național și controlului necesar pentru concretizarea cuantumului creanțelor statului, în cadrul procesului de insolvență sau de lichidare a persoanelor fizice sau juridice care desfășoară activitate de întreprinzător (Măsurile bugetar-fiscale, 2020).

Totodată, Guvernul Republicii Moldova a alocat suma de 300 milioane de lei în vederea acordării compensațiilor pentru diminuarea consecințelor calamităților naturale asupra recoltei anului 2020. Concomitent, a fost simplificată procedura de depunere a dosarelor pentru agenții economici care au înregistrat pierderi mai mari de 60 la sută și sunt eligibili de a beneficia de compensația pentru diminuarea pagubelor cauzate de secetă și grindină din anul curent.

În concluzie, afirmăm că anul 2020 reprezintă un an cu provocări semnificative pentru sectorul agroalimentar al Republicii Moldova, acesta fiind afectat nu doar de pandemia Covid-19, ci și de seceta puternică pe parcursul anului. Întru evitarea ulterioară a unor asemenea efecte negative ale acestor fenomene, devin necesare un șir de măsuri axate pe sporirea sustenabilității și competitivității sectorului. Reabilitarea sistemelor de aprovizionare cu apă și crearea unor sisteme de irigare moderne, majorarea Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, precum și susținerea dezvoltării lanțurilor valorice scurte ar putea, pe viitor, diminua impactul negativ al unor asemenea fenomene nefaste.

Referințe bibliografice

1. Comunicat BNS, Activitatea agricolă în ianuarie-iunie 2020, <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6712>
2. Guvernul a alocat 300 milioane lei pentru asigurarea securității alimentare a țării, <https://gov.md/ro/content/guvernul-alocat-300-milioane-lei-pentru-asigurarea-securitatii-alimentare-tarii>
3. Măsurile bugetar-fiscale pentru susținerea sectorului agricol afectat de calamitățile naturale au intrat în vigoare, <https://monitorul.fisc.md/editorial/masurile-bugetar-fiscale-pentru-sustinerea-sectorului-agricol-afectat-de-calamitatile-naturale-au-intrat-in-vigoare.html>